

Skandia Katalog 1965

MOTIVSAMLERI

Hvad er en motivsamling...

En motivsamling er en frimærkesamling, i hvilken et bestemt motiv eller tema gennem systematisk ordning af frimærker og andre filatelistiske dokumenter bliver fremstillet og belyst ved passende tekst. Motivsamleren går kun ud fra motivet, d. v. s. det billede, som frimærket viser, samler altså på tværs i det enorme frimærkemateriale, der foreligger, og ikke som tidligere på langs. En motivsamler beskæftiger sig ikke bare med en efter hinanden kommende rækkefølge af frimærkeværdierne – men graver sig dybere ind i emnet og forbinder dermed – foruden glæden ved at samle på frimærker, som vi fuldt ud deler med »ortodokse« samlere, den endnu mange gange mere lykkelige og interessante viden om alle de talrige emner, som dette kan medføre. I 1928 viste den bekendte filatelist Bernard Fetter, Luxembourg, for første gang i Europa en motivsamling på en international udstilling. Her i landet så man den første motivsamling på KPKs jubilæumsudstilling den 17.–26. september 1937. Den første »rene« motivfrimærkeudstilling i Danmark fandt sted i Århus på Rådhuset i august 1961. I den forløbne tid har mange interessante og lærerige motivsamlinger set dagens lys, såvel udenlandske som danske. Men alligevel er vi kun ved begyndelsen. Al begyndelse er svær, siger et gammelt ordsprog, og det har naturligvis også gyldighed i spørgsmålet om motivsamleri. Det er åbenbart svært at bryde med de tidligere gældende opfattelser af filateli. Men hvorfor er det egentlig det? Ser vi på genstandene for vor opmærksomhed og interesse: frimærkerne, så er der jo netop i de senere år – navnlig efter første verdenskrigs afslutning, udgivet mærker med de mest forskelligartede motiver, motiver som man i det første halve hundrede år af frimærkets eksistens ikke ville drømme om at anvende. Alene dette, at motivmaterialet er blevet så mangeartet og vidt forskelligt, begrunder jo i sig selv den nye metode at samle frimærker på, nemlig efter motivet på frimærket. Dertil kommer yderligere, at den nye måde at samle på er betydelig mere interessant og langt mere kundskabsberigende end den gamle måde, idet man ganske simpelt er nødt til at sætte sig ind i, hvad mærkebillederne forestiller for at hitte ud af, hvorvidt man skal eller ikke skal have det og det frimærke med i sin tema- eller motivsamling.

Motivsamlinger opdeles efter følgende retningslinier:

1. Religion. 2. Musik, kunst, litteratur. 3. Teknik, videnskab og samfærdselsmidler. 4. Medicin og velgørenhed (Caritas, Røde Kors). 5. Zoologi, botanik. 6. Geografi, etnografi, historie. 7. Børn, familieliv. 8. Sport og fritidsforanstaltninger. 8. Berømte mænd og kvinder. 10. Særlige motiver, motivstempler o. a.

Hver af hovedgrupperne deles så op i undergrupper, og disse undergrupper kan atter specificeres, således at enhver samler faktisk kan få sine specielle interesser og behov dækket. Samtlige områder inden for videnskaben, teknik-

ken, ja hele det daglige liv er dækket igennem motiverne på frimærkerne fra hele verden.

Find derfor først et tema, som har Deres interesse, og som De ved noget om, og begynd så at samle på de forskellige motiver her inden for. Her – som mange andre steder i tilværelsen – gælder det at mestre begrænsningens kunst. Spred dem ikke over for mange temaer. Vælg et enkelt ud og bearbejd dette grundigt. Det vil De få meget mere ud af, også hvis De vil konkurrere med andre motivfilatelister på udstillinger. Hvis De interesserer Dem for punkt 2: Musik, kunst og litteratur, så vælg et undertema – lad det være f. eks. berømte musikere og komponister, musikhistorie på frimærker, malerkunstens mestre og deres værker, berømte bygningsværker og arkitekter, digtere og digtekunst etc. etc. Ideen i motivsamleriet er altså kort sagt: en samling af frimærker, der er kædet sammen af ledsagende tekst, og som belyser en bestemt foreteelse, idé, tanke eller hvad De nu vil kalde det. Som De ser en ganske anderledes måde at samle på end den ortodokse: landesamlingen. Og så forudsætter vi, at De vil samle frimærker efter motiver, og så går vi i gang: De anskaffer Dem et stort indstiksalbum, hvor man jo så dejlig let kan flytte rundt på mærkerne, efterhånden som samlingen udvides. Her har De ikke tekst til. Siderne kan eventuelt betegnes med undergruppernes navne, og linierne med de til hver undergruppe hørende motivers navne. Det er Deres »grundsamling«, hvorfra De så til sin tid henter de mærker, som De eventuelt vil sætte op på plancher til udstillingsbrug. Bestem Dem med det samme for, om De vil samle brugte eller ubrugte mærker. Det er en hovedregel, at man ikke viser stemplede og ustemplede mærker på samme planche. Foretrækker De – af den ene eller anden grund – at samle på stemplede, må stemplet i hvert fald ikke dække selve motivet. Findes det samme motiv på flere mærker, er det tilstrækkeligt med et af disse mærker. Det kan godt være den laveste (billigste) værdi, men der kan også være andre hensyn at tage, f. eks. farvemæssige. Brug underlag til Deres mærker. Derved opnår De ,at mærker kan flyttes uden at udskifte hængslet på selve mærket. Sort underlag kan anvendes, men et neutralt farvet (gråt f. eks.) anbefales. Anbring et passende antal mærker på hver planche, mellem 5 og 10, og lad ikke den oplysende tekst fylde for meget i forhold til mærkerne. Disse skal være det primære, teksten sekundær.

Tekst kan ikke undværes. Det er ikke muligt at sætte en temasamling op uden tekst. Andre filatelistiske elementer end frimærker kan også anvendes, f. eks. kuverter, kuvertafklip med specielle stempler etc. etc., men undgå forskellig montage som avisudklip, fotos, tegninger og lignende. Pas endvidere på, at det eller de øverste frimærker på alle plancherne har samme afstand fra planchens overkant. Med hensyn til placeringen på planchen har man fuldstændigt frie tøjler. Symmetrisk eller asymmetrisk efter ens evner og anlæg.

Angående motivfilatelisters organisation er der her ikke lejlighed til at give nogen fyldestgørende redegørelse, men skulle De være interesseret i at høre nærmere desangående ,eller skulle De være interesseret i at komme i forbin-

delse med andre motivsamlere, der samler på samme tema, som De selv samler ,eller tænker på at ville samle, så sæt Dem i forbindelse med

København s Motivsamler Forbund,
Eriksminde Allé 16, Hvidovre. Tlf. (01) 75 37 16.

Vi har klubmøder to gange om måneden, motivrubrik i bladet »Frimærkesamleren« og en fortræffelig dubletcirkulation. Endvidere er vi tilsluttet Samarbejdende Frimærkeforeninger og er i samarbejde med Danmarks Filatelist-Union samt tilsluttet den internationale organisation »Fédération Internationale de Philatélie Constructive« (FIPCO).

Ingfred Bindel.

KØBENHAVNS MOTIVSAMLER FORENING

ALLE MOTIVFRIMÆRKER

Leveres i fast abonnement som nyheder. Mancolister på ældre udgaver ekspederes gerne fra vort righoldige lager. (Side 57).

PLADNING AF DANMARKS BOGTRYKTE BØLGELINIEMÆRKER

af N. F. OLSEN

Har De nogensinde tænkt på, at De for meget små udgifter kan skabe en Danmarkssamling, der er lidt ud over det sædvanlige.
Der er for tiden flere af vore fagskrifter, der beskæftiger sig med fejl på stålstiksmærkerne, adskillige bøger er udgivet om de dyre klassiske mærker, men endnu står mulighederne åbne for enhver til at gå i gang med at udforske og studere alle de mange udgaver, som endnu ikke er gennemgået, f. eks. CHR. IX, FR. VIII, CHR. X samt alle bogtrykte erindringsmærker.
Alle, som blot vil, kan skabe sig en studiesamling over et, tre eller flere mærker, en studiesamling hvis størrelse man selv kan bestemme og sidst men ikke mindst, en samling som bærer præg af selvstændigt arbejde og initiativ.
Det er ingen skam at studere billige mærker; glæden ved arbejdet og glæden ved at have udført et »pionerarbejde« er lige stor, hvad enten frimærkerne koster 100 kroner eller 5 øre. Naturligvis kan det være svært at interessere en større kreds for sine studier, men eet er sikkert: Har man først i skrift og tale vist, hvad man vil, melder mange sig om arbejdet, og intet er morsommere end at samarbejde med andre for derved at udveksle erfaringer og sammenligne resultater.
I forbindelse med de bogtrykte bølgeliniemærkers 60 års jubilæum i 1965 påtænkes det at udsende en bog om disse mærker. Bogens indhold er resultatet af flere års studier, som har været meget interessante, og som på flere punkter har bragt nye og værdifulde opdagelser frem.
Hvis man blot interesserer sig en lille smule for frimærker, har man ikke kunnet undgå at bemærke, at der på de bogtrykte bølgeliniemærker forekommer en eventyrlig mængde matrice- og pladefejl. I vore frimærkekataloger er enkelte af de populæreste fejl medtaget, men det virkelige billede af den enorme mængde fejl, der er tale om, kommer først frem, når man begynder at fordybe sig i emnet. Samtidig får man et indblik i det nu nedlagte trykkeris arbejdsmetoder, hvilken måde frimærkeklicheerne blev fremstillet på og senere samlet til trykplader, hvor mange trykplader der blev benyttet til de forskellige værdier og hvorfor man en gang imellem kasserede og reparerede pladerne, altsammen oplysninger, som må fængsle enhver filatelist, som gerne vil kende »historien bag frimærket«.
Tit og ofte skal et ret stort detektivarbejde udføres, før et mærke er pladet, for desværre er det meget få helark, der er bevaret fra den tid. Samtidig skal man passe på ikke at lade sig forblinde af de mange tryktilfældigheder såsom farveklatter, støvfnug og udtværinger. Principielt bør en matrice- eller pladefejl foreligge i mindst tre nøjagtig ens eksemplarer, og derudover skal den helst også være set på et helark for at godtgøre, at der er tale om en konstant fejl.
Der er ifølge vore kataloger 20 forskellige bogtrykte bølgeliniemærker plus provisorier. Til disse 20 værdier er der i tidens løb benyttet ialt ca. 130 trykplader à 100 klicheer, fordelt med varierende antal på de forskellige værdier,

afhængig af hvor store oplag mærkerne skulle udsendes i. Det kan således nævnes, at der til 3 øre grå 1905 blev anvendt 2 plader, 5 øre grøn 1912 6 plader, 2 øre rød og 4 øre blå 1913 9 plader til hver, 5 øre brun 1921 6 plader, alle plader à 100 klicheer.

Det er ganske interessant at følge den udvikling, som fremstillingen af trykplader har fulgt op gennem årene. Fra den besværlige og langsomme proces, hvor man fremstillede lige så mange enkeltklicheer, som man skulle bruge til sammensætningen af trykpladerne (ofte over 600 enkeltklicheer), fortsatte udviklingen således, at man begrænsede klichéantallet til 100, som blev sammenstøbt til en grundplade, af hvilken man tog aftryk for at fremstille op til 9 plader à 100 klicheer. Tilsidst blev fremstillingen så rationaliseret ,at der kun blev fremstillet 20 enkeltklicheer (to 10-striber vandret), som efter fældning et antal gange blev sammenstøbt til en grundplade, fra hvilken yderligere trykplader blev fremstillet.

Så godt som alle fejl er kommet på trykpladerne, da disse blev fremstillet, og kun få fejl er kommet til senere. Dog skal nævnes, at de oprindelige plader fra 1905 kun fik en kort levetid. Det materiale man havde benyttet var ikke så holdbart, at man i mange år kunne benytte de samme plader uden nedslidninger. F. eks. er de kendte »sammenvoksede løver« på 3 øre grå 1905 et resultat heraf og skyldes ikke, som af mange antaget, for rigelig farvetilførsel. På grundlag af en i 1907–08 fremkommet opfindelse, efter hvilken man kunne forbedre klicheernes slidstyrke, besluttede man på trykkeriet at kassere alle de i 1905 fremstillede plader samtidig med at man fremstillede nye og holdbare til erstatning. De nye plader er fulde af fejl, formodentlig er de blevet til ved hastværksarbejde, fordi man ved Postvæsenet pludselig fik et meget større behov for disse værdier samtidig med, at en ny fremstillingsteknik blev indført.

1- og 2-øres pladerne fra 1908 benyttedes indtil 1913, og man fremstillede nu igen helt nye plader til disse to værdier. 3- og 4-øres pladerne fra 1908 benyttedes delvis til fremstillingen af vandmærke kors-trykpladerne fra 1913 og videre frem.

Til de plader, der i 1921 blev fabrikeret til 5- og 8-øres bølgeliniemærkerne samt til 10 øre 2. serie (1923) blev den tidligere nævnte teknik med de to 10-striber vandret anvendt. Fældningen af pladerne foregik nu med meget større omhu således, at næsten ingen pladefejl forekom. Endnu bedre fremstillingsteknik blev indført i 1926 efter at trykkeriet fra mange sider var blevet bebrejdet de mange fejl på mærkerne, ja en helt ny type fremkom (type II). Til denne nye type er graveret et helt nyt originalstempel, som på enkelte punkter afviger lidt fra det i 1905 fremstillede. På type II-mærkerne er pladefejl sjældne.

Type II er benyttet til trykning af følgende mærker:

2 øre rød (fra fabrikationsnummer 308 i 1927)
7 øre lysgrøn 1926
12 øre violet 1926 samt
7 øre violet 1930.

Type II skelnes lettest fra alle øvrige bølgeliniemærker (type I) ved at betragte den øverste vandrette streg i E i højre ØRE. Denne er på type II skråt afskåret for enden og når ikke ud til mærkekanten, hvilket den gør på type I. AFA-kataloget har allerede medtaget typen, oven i købet med en ret høj værdi på 2 øre rød.

Type I

Type II

Som tidligere nævnt blev samtlige trykplader til 1-, 2-, 3-, 4- og 15 øre fra 1905 kasseret i 1908 og nye fremstillet. Der er således tale om to serier for disse værdier, serie 1 fra 1905 til 1908 og serie 2 fra 1908 til 1913. De to sæt trykplader ligner overhovedet ikke hinanden, og der kommer herved det interessante frem, at skal man finde et 4 øres frimærke med AR sammenhængende eller et mærke med F i stedet for E kan det kun findes blandt mærker trykt før juli 1908, altså fra 1. serie. Ligeledes kan det nævnes, at et 3-øres frimærke med «lille T« kun findes på trykpladerne fra 2. serie, med andre ord med afstemplingsdato september 1908 eller senere.

Mens talen er om »lille T« på 3 øre vm. krone (nr. 56 i arket, plade A), har studiet samtidig åbenbaret, at dette T ikke på nogen måde har været årsag til det kendte »retoucheret T« på vandmærke kors udgaven. »Lille T« forekommer nemlig kun på én af de fire trykplader (plade A) man benyttede til trykningen af de grovtakkede 3 øres mærker, og denne plade blev kasseret i 1913. Da man i 1913 skulle fremstille flere plader til vm. kors udgaven, udtog trykkeriet plade B og C fra 3 øre 1908, og efter små reparationer blev disse to plader ved fældninger mangfoldiggjort til 6 nye. På plade B og C sidder henholdsvis et »tykt T« og et »langt T« som nr. 56 i arket, og det er disse to T'er, som blev retoucheret; »retoucheret T« forekommer på vm. kors udgaven med lille eller stor overligger, et faktum, som ikke mange har bemærket.

Det er ikke muligt på et bølgeliniefrimærkes farve at bestemme, fra hvilket tryk det stammer. Alt for mange faktorer har haft indflydelse på farven: den rette blanding, trykningen, tørringen og evt. senere påvirkninger har bevirket, at der selv på et helark kan være stor forskel på mærkerne. For et øvet øje er det dog muligt at bestemme fra hvilken periode, et frimærke stammer. For eksempel har alle mærker fra 1905–08 en lysere og renere tone end mærker fra 1908–13, og på vandmærke kors udgaverne viser det sig, at mærker trykt efter 1925 er meget lysere end de tidligere udsendte.

Der kunne nævnes mange eksempler på interessante opdagelser på de bogtrykte bølgeliniemærker. Det er klart, at når et emne bliver studeret til bunds, vil der altid dukke nye oplysninger frem, som ofte ændrer tidligere knæsatte »kendsgerninger« og overleveringer.

Der tænkes i denne forbindelse ikke blot på eksemplerne med AR sammenhængende, »lille T« o. s. v., men i høj grad også på de muligheder, der viser sig for med rette at kunne skelne det sjældne fra det almindelige. Alt for ofte bliver man udsat for forkerte opfattelser på dette område. Fejlmærker, som noteres til ublu priser, hører i mange tilfælde til de almindeligst forekommende, til gengæld kan man være heldig at finde virkelige sjældenheder til meget små priser.

For at illustrere dette forhold må man tænke på, hvordan trykpladerne til de forskellige frimærker blev fremstillet. Til nogle værdier blev fabrikeret mange hundrede enkeltklicheer, som derefter blev sammenstøbt til trykplader à 100. Til andre værdier blev der af en grundplade på 100 klicheer ad galvanisk vej fremstillet det antal trykplader, som skulle bruges.

Der opstår på denne måde en del klicheer, som har samme fejl (matricefejl). Ved ublid behandling og ved unøjagtige fældninger fremkommer en anden kategori fejl, pladefejl, som ofte er meget sjældne. Det er derfor et simpelt regnestykke, når oplagets størrelse og trykpladernes antal er kendt, at beregne værdien af de enkelte fejlmærker. Tager man f. eks. et mærke som 5 øre grøn 1912, så vides det, at der til trykningen er benyttet ialt 600 klicheer. Der er ca. 30 klicheer med samme matricefejl (dette fejlmærke er med andre ord ret almindeligt). Til gengæld forekommer mærker med pladefejl, som kun fremkom een gang for hver 600 mærker, der blev trykt, og her kan man med rette begynde at tale om sjældne fejlmærker. Såfremt det mest almindelige fejlmærke af bølgelinietypen blev noteret til 1 øre, ville det sjældneste – rent statistisk – koste 4000 kr., en pris, som naturligvis er ganske uopnåelig, men som alligevel giver et fingerpeg om, hvor særdeles sjældne frimærker man stadigvæk kan finde, sålænge en mængde frimærkeudgaver ikke er gennemarbejdet.

Frimærkeinteressen er for øjeblikket meget stor i Danmark, men alt for mange gør sig ikke den umage at lære noget samtidig med at de samler. I vore dagblade spørges hver eneste uge, om andre kender de og de fejl på medsendte frimærker; disse forespørgsler kunne være overflødige, såfremt spørgerne ville melde sig ind i en af vore mange frimærkeklubber for derigennem at abonnere på et eller flere af de frimærketidsskrifter, som i lang tid næsten udelukkende har bragt gennemarbejdede og tilbundsgående artikler om Danmarks frimærker – og skulle De ikke der finde de nødvendige oplysninger, så begynd for Dem selv.

Såfremt disse linier skulle bevirke, at nye emner bliver taget op til behandling, er mit mål nået, og skulle interessen for studiet af de bogtrykte bølgeliniemærker være vokset efter gennemlæsningen af disse spredte bemærkninger, står jeg gerne til disposition med yderligere oplysninger.

N. F. OLSEN, Lundegaardsvej 13,
Blovstrød, pr. Allerød.

N. Politop (formand for Amagerlands Frimærke Forening):

SAML PÅ NOGET NYT!!

hører man altfor ofte – og med rette.

Vi herhjemme er altfor ensidige i vort samleri – **alle** samler på Danmark, mange på Skandinavien, Holland, Tyskland og Schweiz, færre på Frankrig og England m. fl. og næsten ingen på altfor mange lande, der dog hver for sig har noget at fortælle os om vedkommende lands kultur, industri, fauna, flora o. s. v. Spørger man samlere, hvorfor de ikke går i lag med et nyt samlerområde, får man ofte undvigende svar som: det er svært at få mærker derfra – man kan ikke tyde skrifttegnene på mærkerne o. s. v. – undskyldninger, der ikke er holdbare, for f. eks. hvad skrifttegnene og sproget angår giver de store udenlandske kataloger fyldestgørende oplysninger og oversættelser.

En samlers fornemste opgave er jo at **granske** og derfor må man ikke gå af vejen for bogstaver og tegn, man umiddelbart ikke kan klare. Jeg kender mange samlere, som udmærket kan læse og forstå fransk, spansk og græsk på frimærker uden at have lært sproget.

SAML PÅ NOGET NYT!!

og hvorfor ikke vælge **Grækenland,** det land, som vel nok har den største aktuelle interesse for danske, da kong Konstantin d. 13. om kort tid gifter sig med prinsesse Anne-Marie og derved knytter landene mere sammen.

Den samler, der begynder at samle Grækenland, har meget at glæde sig til, idet man får kendskab til hele den græske mytologi, og, ikke mindst gennem de senere års frimærker, et godt indblik i gammel græsk kultur og kunst.

Skriften, ja, det er ikke så slemt, som nogen tror, på alle frimærker står landenavnet $ΕΛΛΑΣ$ = HELLAS, møntværdierne er $ΔΡΑΧΜΑΙ$ = DRACHMER og $ΛΕΠΤΑ$ = LEPTA. Har man set det nogle gange, kan man huske det.

Der er flere muligheder for opbygning af en Grækenlandssamling:

1) Generalsamling 1861–nutiden,
2) klassisk samling 1861–1900,
3) nyere samling 1924–nutiden,
4) moderne samling 1947 fra kong Poul til nutiden.

For samlere, der vil specialisere, anbefales den første frimærketype »stort Hermeshoved«, der udkom i tiden 1861–1886 i forskellige tryk og papirsorter, med og uden kontroltal bagpå, men alle trykt med samme trykplader indenfor værdierne. Et interessant studiefelt, men ikke alle mærkerne er billige.

Også typen »lille Hermeshoved«, der begyndte i 1886, er interessant, den udkom i 3 tryk (belgisk og 2 Athenertryk) og i utakket og 2 takninger. Her er også mulighed for at skabe noget interessant, og her til en overkommelig pris.

Men der er mange andre emner, både til den almindelige samler og til motivsamleren, lad mig nævne en del emner:

1896 udkom de første »motivmærker« Olympiadesættet, der sammen med

samme sæt af 1906 i virkelig smukke mærker fortæller om de gamle klassiske Olympiske Lege i Hellas. I 1911 kom »guderne«, og vi er nu midt i mytologien, der fortsætter i luftpostserien 1935 og dagligserien 1937. I luftpostserien 1942/43 finder vi vindenes guder, alle 8, hentet fra Vindenes Tårn, der endnu er i Athen. Søger De den antikke kunst, så se blot på 1954-udgaven, hvor vi møder skulpturer bl. a. af Perikles, Homer og Zeus. Matematik ser vi i 1955, hvor den pytagoræiske læresætning »billedlig« er gengivet. I olympiadesættet 1960 ser vi hele ceremonien, der foregik før oldtidens olympiske lege: edsaflæggelsen, fredlysningen over landene, medens legene stod på, den olympiske flamme tændes ved sollys, laurbærkransning af vindere, alle ceremonier, der den dag idag strengt overholdes ved alle olympiader til ære for de gamle græske guder.

Også gamle mønter finder vi. I en serie fra 1959 ser vi 2400 år gamle mønter fra det gamle Hellas.

I 1924 udkom 2 frimærker med den berømte engelske digter Lord Byron, – men hvorfor kom han på græske frimærker? Ja, det er netop en af granskningsopgaverne, se selv i leksikon.

Kypern-krisen, ja brug luppen og se årsagen på 1954-serien, bedst på 2, 2½ eller 4 Drakme-værdierne og, – ja jeg kunne blive ved med at fortælle om interessante og morsomme emner i græske frimærker, men vil slutte med mærkerne med den græske kongerække fra kong Otto og Georg d. 1. (kong Christian IX.s søn) til kronprins, nu kong Konstantin d. 13. og disses dronninger. Vi må nu håbe, at denne serie snarest suppleres med mærker med

nyere billeder end disse af kong Konstantin og dronning Anne-Marie, som hun forøvrigt **ikke** kommer til at hedde, men dronning Anna **eller** Maria efter **græsk skik.**

Ja, alt dette skrevet for at lokke flere samlere til:

SAML PÅ NOGET NYT!! OG GOD FORNØJELSE

N. Politop.